

До 150-річчя від дня народження

Олексій Миколайович Бекетов

(життя та творчість в фотографіях і документах)

Геніальний архітектор, будівельник, педагог, чудовий художник, пейзажист, громадський діяч Олексій Миколайович Бекетов (1862—1941) — представник еліти вітчизняної інтелігенції, яка складає славу і гордість історії нашої Країни. Все своє життя він присвятив служінню улюбленій справі, бо сповідував, що *безупинна робота* складає основний закон мистецтва, як і основний закон життя.

О.М. Бекетов зростав і виховувався в умовах виключно благодетельних для розвитку мистецьких нахилів та смаків. Його любов до культури була успадкованим даром. Відомо, що давня дворянська родина Бекетових подарувала світовій науці, освіті, літературі велику кількість видатних представників, що зіграло вирішальну роль у формуванні особистості Олексія Миколайовича.

Свідчення про Бекетових йдуть з глибини російської історії, де у державних паперах та документах вони згадуються вже з XVI століття.

Навіть поверхневий погляд дає широку панораму зв'язків Бекетових з відомими родинами російської та української історії, де ми зустрічаємо: Аксакових, Тургенєвих, Каразіних, декабриста Якушкіна, Плещєєва, Салтикова, Алчевських, Блока, Менделєєвих та ін.

Цікаво, що один з Бекетових — Микита Афанасійович, маючи вроду та незаурядний розум, був деякий час фаворитом імператриці Єлизавети.

Герб роду
Бекетових

Відомий вислів Ф.М. Достоевського, що був учасником Петербурзького гуртка братів Бекетових — **Олексія, Андрія, Миколи** та дружив з ними: «Я возрождаюсь не только нравственно, но и физически. Никогда не было во мне столько обилия и ясности, столько ровности в характере, столько здоровья физического. Я много обязан в этом деле моим добрым друзьям Бекетовым. Это люди дельные, умные, с превосходным сердцем, с благородством, с характером».

Брати Бекетови

Поринути в цю лінію розповіді про Бекетових дуже захопливо, але повернемося до нашого героя.

Поринути в цю лінію розповіді про Бекетових дуже захопливо, але повернемося до нашого героя.

Народився Олексій Миколайович Бекетов 19 лютого (3 березня) 1862 року в Харкові (за деякими даними в Києві) в родині видатного вченого фізика-хіміка Миколи Миколайовича Бекетова (1827—1911 рр.) та його дружини Олени Карлівни Бекетової, уродженки Мільфгор. Більше шістдесят років віддав науковій діяльності академік М.М. Бекетов. «...призначення своє відчуваю в служінні науці...». «В Харьковском университете, — писал о его вкладе в науку Тимирязев, — Н.Н. Бекетов своими совершенно оригинальными работами в области химии и физики также обратил на себя внимание не одних только русских. История науки считает его прямым продолжателем дела М.В. Ломоносова.» Харків також вдячний М.М. Бекетову за відкриття першої народної школи, за публічні лекції при Харківському університеті, за постійне піклування інтересами наукової молоді. Багато лекцій він читав на Вищих жіночих курсах. А з 1887 по 1889 року був запрошений викладати хімію Його імператорській Величності спадкоємцю Цісаревичу, пізніше імператору Миколі II. Приклад батька Миколи Миколайовича Бекетова (1827—1911 рр.) — професора Харківського університету, академіка Санкт-Петербурзької Академії наук, представника Російського хімічного товариства, а також приклад дядька Андрія Миколайовича Бекетова (1825—1902 рр.) — професора ботаніки, ректора Петербурзького університету — стали стимулом формування світогляду О.М. Бекетова.

В Харкові Олексій Миколайович закінчив перше реальне училище. Одночасно він вчився у приватній художній школі М.Д. Іванової-Раєвської. Після навчання в Дрездені і повернення до Харкова вона стала першою жінкою Росії, якій Академія мистецтв присвоїла звання художника.

Фундамент прекрасної освіти О.М. Бекетов отримав в Академії мистецтв в Петербурзі. Йому пощастило, як він вважав, що видатні петербурзькі майстри кінця XIX століття — Р.А. Гедіке, Д.І. Грімм, А.І. Кракау — були його вчителями. Паралельно Олексій Бекетов під керівництвом відомого петербурзького архітектора Месмахера брав участь в проектах палацу Великого князя, Михайла Михайловича, а також будинку архіву Державної Ради. Також велике значення мало й те, що малюнок і живопис викладав учень Карла Брюллова — Дмитро Бесперчій.

Про петербурзьке життя Бекетових багато чого дослідники можуть дізнатися з листів сина М.М. Бекетова — Олексія Миколайовича — батькам. У Петербурзі юний Олексій Миколайович Бекетов часто бував ще до вступу в Академію, а деякий час навіть жив в родині діда О. Блока — А.М. Бекетова, дружив зі своїми кузинами — дочками Андрія Миколайовича і особливо з Алею — матір'ю О. Блока. Інша кузина — Катерина Бекетова — чудова поетеса та чудова художниця, ввійшла назавжди в світову культуру, як автор відомого вірша «Сирень», що своєю милозвучністю привернув увагу геніального російського композитора Сергія Рахманінова. Саме він написав на ці слова один зі своїх романсів — шедеврів, що зробило цю поезію безсмертною...

По утру, на заре,
По росистой траве
Я пойду свежим утром дышать,
И в душистую тень,
Где теснится сирень,
Я пойду свое счастье искать.
В жизни счастье одно
Мне найти суждено,
И то счастье в сирени живет;
На зеленых ветвях,
На душистых кистях
Мое бедное счастье цветет...

Дочка О.М. Бекетова —
Е.О. Бекетова

Вважаємо доречним висловити велику вдячність Федору Семеновичу Рофе-Бекетову — онуку О.М. Бекетова — за надану можливість познайомитись з матеріалами листів родинного архіву (листи Олексія Миколайовича Бекетова зберігалися в архіві його дочки Е.О. Бекетової, а зараз Ф.С. Рофе-Бекетова.

Прочитуємо частково деякі з листів.

7-е февраля, 1883 г.:

«Вчера в Академии художеств была оценка рисунков, я получил очень хороший номер №16, а перед этим был 73-й, так что большой скачок; в прошлом году лучший номер у меня был 26-й, следующий успех, на представлении рисунков меня, вероятно, переведут в фигурный класс, надо будет только крепко держаться на 16-м номере и не шагнуть назад; так как в эту оценку переведено в фигурный 12-ть человек, то вычтя из 16-ти 12-ть будет 4 человека, которые рисуют лучше меня, а оставшиеся 108 человек — хуже меня, конкуренция большая, надо держать ухо востро. Чертеж окон Латеранского дворца кончил, не знаю, какую работу теперь дадут мне...»

11-е апреля 1883. С.П.Б.

«Милые папа и мама!

Очень досадно мне, что не удалось перейти в эту треть в фигурный, получил 4 номер из оставшихся, которых что-то около 100, из этого можете заключить, что рисунок мой хороший, досаднее всего то, что сознаешь свой рисунок лучше некоторых из тех, кого перевели, где видишь даже неверные контуры, и что это происходит от небрежности наших профессоров, которые стараются скорее перенумеровать рисунки, так как их очень много и, вследствие этого, весьма часто

впадают в грубые ошибки. В эту же треть пересматривались Советом Академии и архитектурные работы учеников; здесь я вас порадую: помните, я вам писал в одном из прошлых писем, что работаю тушью орнамент; на нем теперь написали: «похвала от I совета Я. А. Худ.», его взяли в оригиналы за хорошее исполнение, и на акте, который будет осенью, я получу похвальный листок. Это для меня очень бесполезно, так как обратит на меня внимание профессоров архитектурного класса; замечу, чтобы похвастаться перед вами, что Совет нашей Академии не особенно щедр на такие похвалы, так что эта работа мне очень удалась, это вторая только работа акварелью, так что я вижу мне принесло большую пользу то, что я прежде работал масляными красками. Теперь усиленно занят приготовлением к экзаменам, которые начнутся 26-го Апреля и кончатся 7-го Мая... весна и экзамены, как эти два слова не вяжутся одно с другим, а между тем их чаще всего приходится согласовывать вместе. До радостного свидания, целую всех вас крепко.

Любящий ваш сын А. Бекетов»

1 мая. 1883

«Милые папа и мама!

Поздравляю всех вас с I-м мая. Третьего дня держал экзамен по ист. искусств; выдержал за два полугодия, получил 4; теперь занят приготовлением к следующему экзамену по перспективе, который будет послезавтра. Очень рад, что сдал два самых трудных экзамена: по механике и Ист. искусств, остались уже более легкие экзамены, хотя заниматься приходится все-таки усидчиво, потому что мало времени на подготовку.

Любящий вас сын А. Бекетов»

15-го февраля 1887.

«Милые папа и мама!

Детальную акварель я уже давно, конечно, кончил и через две недели подам ее. Все это время, сидя дома я, благодаря французскому журналу, был не без дела и практиковался в разных архитектурных набросках, которые потом заканчивал акварелью; помогал также своему сожителю в составлении проекта «помещичьего дома», который теперь им задан...

Третього дня в Правительственном вестнике было напечатано об утверждении тебя, папа, в должности академика; причем газета «Новое время» переврала и напечатала, что профессор Андрей Николаевич Бекетов назначен в Академию наук».

Целую всех крепко.

Любящий вас сын А. Бекетов»

На жаль вся ця епоха епістолярного жанру закінчилася безворотньо, пафос її втрачено, а самий ритм життя здається нам дуже повільним, адинамічним.

Як бачимо, вчився Олексій Миколайович дуже добре і закінчив академію з золотою медаллю за проект курзалу на Чорному морі. І ось в 26 років молодий, талановитий архітектор, сповнений сил бажає прикрасити весь світ. Але, не зважаючи на пропозиції працювати в Петербурзі та Москві, обирає провінційний Харків. З поверненням до рідного міста почалася робота по керівництву курсами архітектурного проектування та малювання у Харківському технологічному, пізніше політехнічному інституті, куди він був запрошений.

У 1889 р. він оженився на Анні Алчевській — дочці Олексія Кириловича Алчевського — відомого фінансиста, банкіра, мецената. Багатство та авторитет тестя (О.К. Алчевський входив в першу десятку мільйонерів Росії), безумовно, мали велике значення у подальшому становленні архітектора — зодчого Харкова. Так чи інакше багато замовлень від заможних харків'ян чи товариств, організацій були пов'язані з Олексієм Кириловичем, який або спонсорував (самостійно чи з соратниками), або сприяв появі заказів.

Наступний рік ознаменований ще однією подією для молодого майстра. 31 жовтня на честь чудесного спасіння Царської родини в

**Олексій Бекетов
і Анна Алчевська**

залізничній катастрофі на станції Борки було прийнято рішення створити комерційне училище в Харкові. Автором цієї ідеї був харківський купець, комерц-радник Н.В. Орлов з Харківського купецького товариства. Сам міський голова І.А. Фесенко очолював комісію по будівництву училища. Через рік було проведено архітектурний конкурс будинку училища. Переможцем став блискавичний проект молодого архітектора — випускника Санкт-Петербурзької Академії художнього мистецтва — Олексія Бекетова.

Положення та інші керівні документи були утверджені 4 березня 1891 р.; перші заняття почалися восени 1893 р. 2 грудня 1894 р. училищу було присвоєно ім'я імператора Всеросійського Олександра III.

Середній комерційний навчальний заклад один з найкрупніших навчальних закладів у сфері комерційної освіти в Російській імперії проіснував з 1893 р. по 1919 р. Спочатку знаходився під наглядом Міністерства народної освіти, з 1895 р. — Міністерства фінансів, пізніше — Міністерства промисловості та торгівлі. Статут був створений за зразком Московського Олександрівського комерційного училища, доповнений відповідно положенню про комерційні навчальні заклади від 15 квітня 1895 року. Фінасування відбувалось за рахунок

членських внесків Харківського купецького товариства. Навчальний комітет разом з Попечительською Радою управляли училищем. Серед опікунів були О.К. Алчевський, Н.Ф. фон Дитмар. На жаль, в період

Великої Вітчизняної війни пряме попадання бомби зруйнувало діючий храм нерукотворного образу Господня, що був внутрішньою прикрасою училища. Церква була розписана професором І.В. Селезньовим, який робив розпис Володимирського собору в Києві разом з В.М. Васнецовим. Зараз на тому місці Актова зала Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Училище готувало спеціалістів вищої кваліфікації для торгівельних та промислових закладів, підприємств. Його вихованцями були діти з відомих купецьких родин міста. При системі благодійних стипендій, все ж таки в основному, навчання було платним.

Цікаво, що випускники, які успішно закінчували училище, отримували звання особистого почесного громадянина та атестат; найкращим випускникам надавалась ступінь кандидата комерції. Відмінники нагороджувались срібними та золотими медалями.

Наприкінці XIX початку XX століття Харків стає одним з найкращих промислових та культурних центрів півдня Російської імперії, що безумовно змінювало його «архітектурне обличчя». Видатна роль в цьому процесі належала Олексію Миколайовичу Бекетову, який віддавав весь свій талант перетворенню обліку губерньського міста.

Ще на початку нашої розповіді ми підкреслили особливу просвітницьку рису суспільної діяльності Бекетових. Може тому Олексій Миколайович Бекетов — архітектор, продовжуючи традиції, багато сил присвятив проектуванню навчально-просвітницьких закладів, більшість з яких була на Пушкінській вулиці (пізніше Катеринославське вище гірниче училище (1899—1902 рр.), жіночі Єпархіальні училища в Лубнах (1907—1909 рр.), Белгороді тощо). Найважливішою спорудою архітектор вважав Громадську бібліотеку (1899—1901). З 1886 р. за ініціативи Товариства поширення грамотності в народі у Харкові майже 20 років існувала Громадська бібліотека, фонди якої настільки збільшилися, що стало питання про будівництво нового

спеціалізованого будинку. З цією пропозицією-проханням правління бібліотеки звернулося до Олексія Миколайовича Бекетова. Він із задоволенням погодився і з ентузіазмом взявся за справу, бо ще в ході виконання роботи на звання академіка виконав проект «Бібліотека» на 1,5 мільйона томів з галереєю великих людей і «нумізматичним кабінетом» (1894р.) Будівля побудована із застосуванням досвіду європейських технологій і стандартів та особистого таланту архітектора у співдружності «породили» результат, про який журнал «Бібліотекар» писав, що «...серед кращих будівель подібного призначення в Росії цій Харківській споруді належить чи не найперше місце».

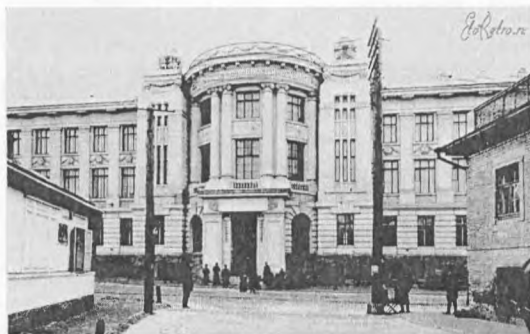
В листі-подяці ми читаємо: «Правління Харківської громадської бібліотеки вважає своїм прямим обов'язком висловити Вам ...щирю і глибoku вдячність за *безоплатне* виконання проекту бібліотечної будівлі. У свідомості цієї користі, яку громадська бібліотека приносить і буде приносити місту Харкову, Ви зважилися присвятити свою працю і час на цю справу і виконати її блискуче з властивим вам талантом!!!»

Пізніше зводились інші навчальні заклади. Перш за все звертаємо увагу на **приватну жіночу недільну школу Христини Данилівни Алчевської**, **тещі Олексія Миколайовича Бекетова** (1896 р.) Як відомо, Х.Д. Алчевська була видатною просвітителькою. Її діяльність

отримала визнання та високу оцінку не тільки на Батьківщині — листування та дружні стосунки з Л. Толстим, А. Чеховим, Ф. Достоевським, представниками української інтелектуальної еліти, а й за кордоном: її було обрано Віце-президентом Всесвітньої Ліги освіти.

Перша споруда в рідному місті в дусі італійського Відродження — комерційне училище (нині Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»).

Принципово новою будівлею став будинок Медичного товариства (1911—1912 рр.) — класицистична будівля з елементами віденської сецесії, що прикрашає початок Пушкінської вулиці.

Як відомо, О.М. Бекетов був глибоко віруючою людиною. Але храмова архітектура не стала помітним напрямком в творчості майстра. Пригадуючи свого діда, Федір Семенович Рофс-Бекетов розповідав, що при переписі населення в Радянському Союзі (1930-ті роки) Олексій Миколайович офіційно підкреслив свої релігійні переконання. Каплуновська церква (зараз це Пушкінська вулиця, 54) була збудована ним у 1896—1912 рр. В тридцять років її знищили. А Олексій Миколайович, проходячи поблизу того місця, зупинявся та обов'язково хрестився... Стиль цієї церкви нагадував московські храми XIII століття, а особливості стіклооздоблення в ній мають вплив готики. В російському стилі був розписаний інтер'єр храму художником М.Р. Пестриковим — другом Олексія Миколайовича Бекетова.

**Харків. Церква Різдва
Богородиці
(бумага, туш, акварель
1896—1912 рр.) Архів родини
О.М. Бекетова**

**Каплуновська церква.
Проект О.М. Бекетова**

Особняки були модним

характерним жанром архітектури

кінця XIX початку XX століття. За проектами Бекетова було збудовано більш десяти будинків для інтелігенції Харкова. Більшість з них будувалися в Міроносицькому провулку та вул. Дарвіна. Там були родинні будинки самого Бекетова (1897), Алчевсьвських (1891—1893 рр.), Игнатіщева, Піснячевського (1902—1903 рр.), Сомова (1897—1899 рр.).

Пронуючи своїм замовникам будувати особняки, «...починаючи від мавританського, класики, барокко, італійського ренесансу і закінчуючи рококо», архітектор вільно будував як класичні «будинки-палаці» так і компактні будинки епохи модерну та інш.

Особняк Алчевських було реконструйовано архітектором Черноморченко, залишивши фасад парадної частини. А спочатку будівля виглядала як італійська заміська вілла епохи пізнього Ренесансу. Все, що харків'яни зараз бачать, гармонійно, пластично, красиво виглядає

Особняк Алчевських

відповідно формам пізнього класицизму. Збереглась також прекрасна акустика, що дало змогу провести I міжнародний конкурс вокалістів імені молодшого сина Алчевського — Івана, тим самим повернути ім'я всесвітньовідомого «короля тенорів», «українського Карузо», забутого на Батьківщині.

Особняк у мавританському стилі на вул. Дарвіна, 13 належав професору-біологу Дмитру Олексійовичу Алчевському — одному з синів банкіра О.К. Алчевського.

Особняк на Дарвіна, 13

Іван Алчевський

Свій родинний особняк архітектор побудував у 1897 році в Міроносицькому провулку. Своєрідність будинку в неогрецькому стилі надавала велика лоджія, кровлю в якій підтримували три фігури каріатід.

Екстер'єр, як і інтер'єр будинку, були виконані з великою

любов'ю та різноманіттям: кабінет в дусі англійської готики, їдальня у стилі російської трапезної, зала — з декоруванням в стилі рококо.

Чудовою прикрасою був вітраж на парадній сходинці, яку, як і все в будинку, було виконано по ескізах О.М. Бекетова. Приємно, що в 1969 році цей вітраж було відновлено художниками Г.В. Тищенко та А.Ф. Проніним. Родинне щастя в цьому домі існувало не довго. В 1901 році після фінансового краху своєї компанії, закінчив життя самогубством Олексій Кирилович Алчевський — тесть архітектора. Бекетові та Алчевські були вимушені продати все своє майно, щоб врятувати честь родини. З 1925 року в цьому чудового особняку знаходиться і плідно працює Будинок вчених Харкова.

Майже 11 років Бекетови жили на квартирі, що знімали. Новий будинок Олексій Миколайович побудував в 1912 році на Садово-Куліковській вулиці. Його родина жила на другому поверсі, а перший здавали своєму другу художнику

М.Р. Пестрикову. Пізніше там жив відомий художник-баталіст Микола Самокіш.

Олексій Миколайович Бекетов майстерно володів широкою амплітудою архітектурних форм історичних стилів — від античного до модерну, але всюди творчо поєднуючи їх з власною оригінальною трактовкою. Конструктивізм, який так полюбили в радянські часи, йому не імпував.

Але талант архітектора був визнаний у всі часи і серед професіоналів, і серед його шанувальників. Ще в 1894 р. йому було присуджено звання академіка архітектури і дійсного члена Академії мистецтв за проєкт «Бібліотеки на 1,5 млн. томів з галереєю видатних людей і нумізматичним музеєм». Через чотири роки Олексію Миколайовичу присвоєно вчене звання професора. В 1934 році він отримав вчений ступінь доктора архітектури, а в 1941 році він став заслуженим діячем мистецтв УРСР, членом Всесоюзної, Республіканської і Харківської спілок архітекторів. Нагадаємо, що в 1884 р. ще в царській Росії, О.М. Бекетову було присвоєно звання академіка Академії мистецтв.

Харків пишається бекетовською спадщиною. Більш сорока монументальних громадських і житлових будівель — яскравих пам'ятників архітектури ХІХ—ХХ ст. ст. прикрашають першу столицю України.

Миколаївська площа

Особливо пишаються харків'яни своїм «сіті-центром» — площею Конституції (її назви були інші: Миколаївська, пізніше Тевельова, потім Радянської України), де сім прекрасних будинків були спроектовані Бекетовим. Всі вони майстерно вписувалися в навколишнє середовище, всі вражали прекрасними пропорціями, органічно, **співзвучно співіснували** з іншими будинками, гармонійно доповнюючи один одного. Чотири з них — фінансові споруди, банки, що будувалися за замовленням О.К. Алчевського — тестя архітектора.

Перший банк — філіал Азовсько-Донського банку (1894—1896рр.) був збудований в стилі неоренесансу. Потім Земельний банк (1896—1897) і Торгівельний (1898—1899). Накінець, через дев'ять років був побудований Волзько-Камський банк.

О.М. Бекетов на
будівництві

Азовсько-Канський
комерційний банк

Торгівельний банк

Земельний банк

Театр ляльок

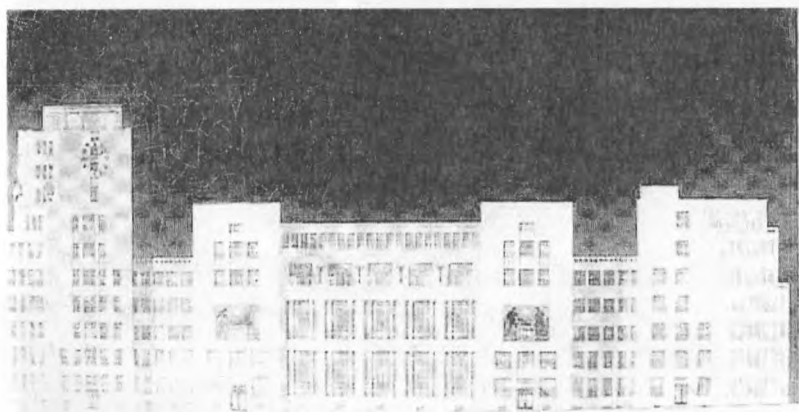
Будинок Волзько-Камського банку, зараз харків'янам добре відомий як «Театр ляльок». Художники, що там працювали — А.М. Щеглов, І.І. Міцкевічуте, Ю.Б. Брезвін.

Цікавим, але не здійсненим із-за Першої Світової війни, був проєкт Олексія Миколайовича харківського оперного театру на 2200 людей. Іншим проєктом, знову нездійсненим із-за Великої Вітчизняної війни — споруда Харківського університету.

**Проєкт корпусу Університету
гуманітарних наук**

Олексій Миколайович брав участь в конкурсі на спорудження Держпрому. Але обрали молодих архітекторів, що запропонували проєкт в стилі конструктивізму.

**Конкурсний проєкт будівлі Держпрому
на площі Держинського**

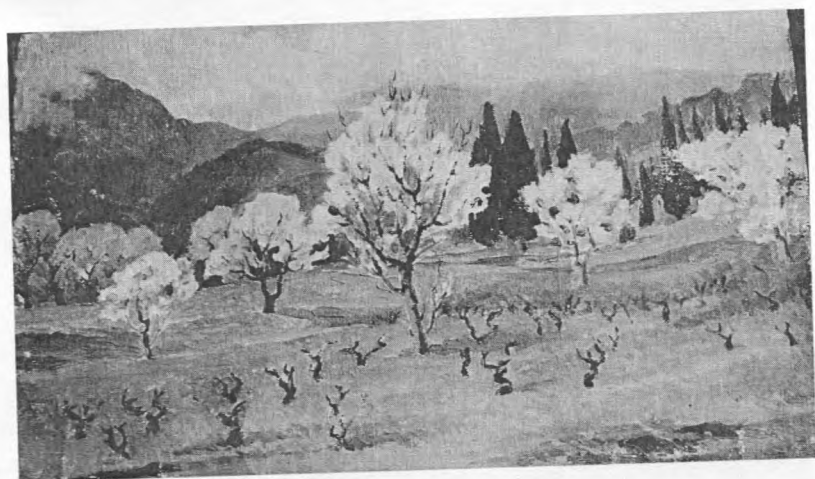
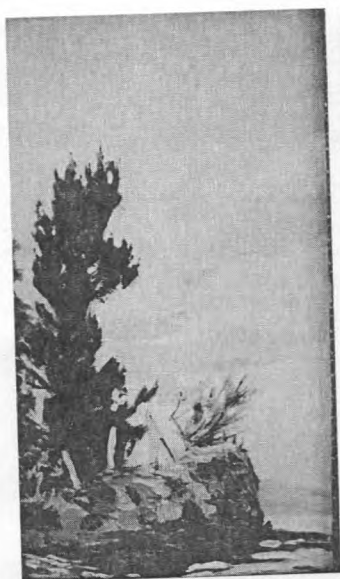
Жизнь — без начала и конца.
Нас всех подстерегает случай.
Над нами — сумрак неминучий,
Иль ясность божьего лица.
Но ты, художник, твердо веруй
В начала и концы. Ты знай,
Где стерегут нас ад и рай.
Тебе дано бесстрастной мерой
Измерить все, что видишь ты.
Твой взгляд — да будет тверд и ясен,
Сотри случайные черты —
И ты увидишь: мир прекрасен.

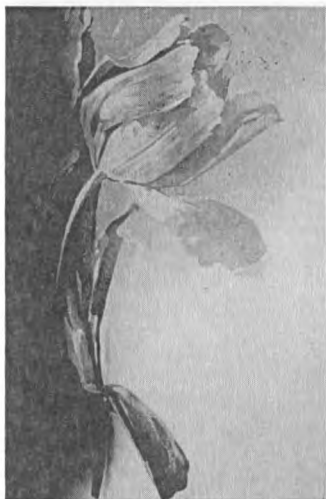

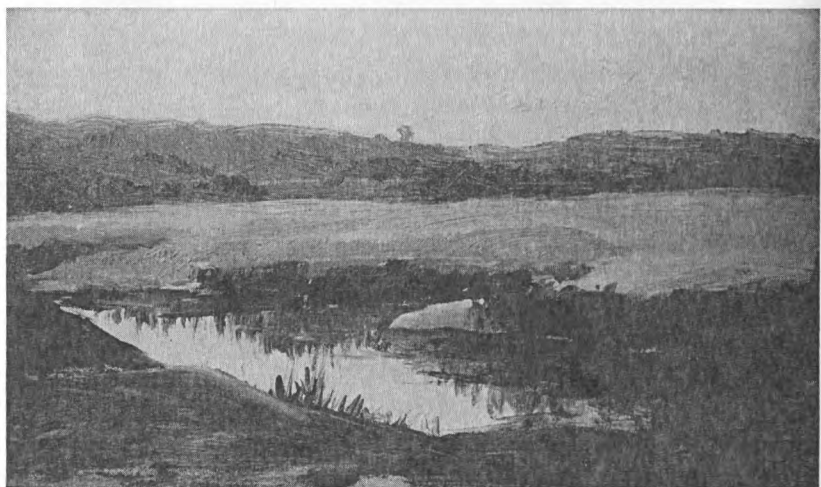
Далі ми пропонуємо познайомитися з картинками Олексія Миколайовича Бекетова. Загальновідомо, що він був чудовим художником-пейзажистом. Де б він не опинився, ніколи не розлучався з пензлем і фарбами. Кримські пейзажі, море, природа, архітектурні споруди, різні інтер'єри, маленькі етюди на дощечках — цілий світ краси, що майже не відомий широкому глядачу. То ж скориставшись нагодою, що люб'язно була надана нам Федором Семеновичем Рофе-Бекетовим — онуком Олексія Миколайовича, ми сфотографували екземпляри, що і пропонуємо читачам.

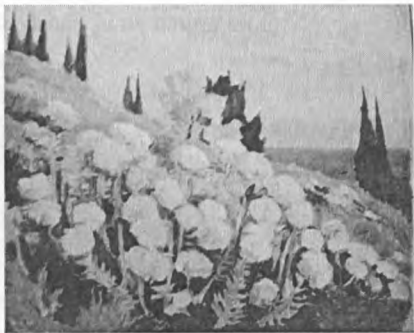
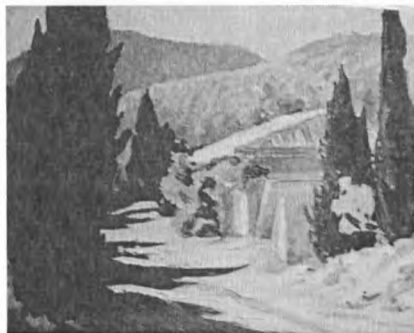

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бекетова Е. А.* Мои воспоминания. Машинописный текст. С. 3 (Архив семьи А. Н. Бекетова в Харькове).
2. *Бекетов О. М.* Мої стимули до роботи // Архітектура Радянської України. 1939. № 6. С. 14—15.
3. *Бекетов А. Н.* Автобиография творческой и педагогической деятельности академика архитектуры А. Н. Бекетова за 50 лет. Машинописный текст. С. 8 (Архив семьи А. Н. Бекетова в Харькове. 1941).
4. Алексею Бекетову признательная Харьковская Общественная Библиотека. Харьков, 1899. Благодарственный адрес хранится в архиве семьи А. Н. Бекетова в Харькове.
5. *Бекетов А. Н.* Архитектура: курс лекций, читанных в Харьковском технологическом институте. Харьков, 1909. С. 43—43.

Шановний Федоре Семеновичу!

Інтелігенція України щиро вітає Вас з ювілеєм! Ми високо цінуємо Ваш вагомий внесок в вітчизняну науку та розбудову культури України!

*Голова правління «Благодійного фонду
на честь сім'ї Алчевських»*

Л.М. Трубнікова

«Благодійний фонд на честь сім'ї Алчевських» висловлює щире подяку почесному члену правління — Федору Семеновичу Рофе-Бекетову за постійну допомогу у справі відродження великої спадщини видатної української сім'ї Алчевських-Бекетових, яка і досі є гордістю України — цвітом української інтелігенції, концентратом українського інтелекту.

Федір Семенович Рофе-Бекетов — доктор фізико-математичних наук, професор, народився у Харкові в сім'ї Бекетових-Алчевських, яка пов'язана родинними узами з О. Блоком, Д.І. Менделєєвим, академіком-геологом Д.І. Щербаковим та іншими видатними представниками вітчизняної науки і культури.

Федір Семенович — онук Ганни, рідної сестри всесвітньо-відомого «українського Карузо» Івана Олексійовича Алчевського, яка стала дружиною Олексія Миколайовича Бекетова — талановитого архітектора, видатного представника української культури.

Як дійсний харків'янин, Федір Семенович — людина з найвищою пробою громадянськості. Все своє життя він самовіддано служить науці та культурі. Саме з його зацікавленої допомоги в Харкові та в Україні відбулися визначні культурні події, які створили нове культурне обличчя першої столиці Слобожанщини. Перший (1999 рік, Харків) та Другий (2001 рік, Алчевськ) Міжнародні конкурси вокалістів імені Івана Алчевського, конкурс молодих співаків «Алчевський-дебют» (з 2003 року, Харків), де Федір Семенович є почесним членом журі. Відбулися 14 Міжнародних фестивалів «С. Рахманінов та українська культура», де він є постійний член оргкомітета. Саме його ентузіазм став запорукою успішної організації та проведення Всеукраїнських культурологічних акцій — «Еліта України: рік Алчевських» (2001 рік), «Великі харків'яни: до 350-річчя Харкова» (2004 рік). Його доповіді прикрасили Міжнародну наукову конференцію «Родина Алчевських-Бекетових та відродження української національної ідеї». Харків'яни також вдячні професору за чудову виставку в Харківському художньому музеї «Еліта України: родина Алчевських-Бекетових» та інш. Підкреслимо, що майже все життя професійна діяльність Федора Семеновича пов'язана з фізико-технічним інститутом низьких температур Національної Академії наук України. В 2006 році Федір Семенович став лауреатом премії Національної академії наук України імені М.В. Остроградського.

Видання здійснене за сприяння та фінансової підтримки
Харківської міської ради

Редакційна колегія:

Лозовий В. О. – (голова)

доктор філософських наук, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Трубнікова Л. М. – (заступник голови) кандидат мистецтвознавства, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», заслужений діяч мистецтв України.

Борисова В. І. –

кандидат юридичних наук, професор, зав. кафедрою цивільного права № 1 НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», член-кореспондент НАПрНУ.

Бурова О. К. –

доктор філософських наук, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Кузнецова О. Ю. –

доктор педагогічних наук, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Роценко-Авер'янова О. Г. –

доктор мистецтвознавства, професор Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Сімонок В. П. –

доктор філологічних наук, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Спасибо-Фатсєва І. В. –

доктор юридичних наук, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Шило О. В. –

доктор мистецтвознавства, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Рецензенти:

Очеретовська Н. Л. –

доктор мистецтвознавства, кандидат філософських наук, професор Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Пугач Б. Я. –

доктор філософських наук, професор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Медушевський В. В. –

доктор мистецтвознавства, професор Московської державної консерваторії імені П.І. Чайковського, заслужений діяч мистецтв Росії.

Відповідальний редактор-укладач: Трубнікова Л. М. – кандидат мистецтвознавства, професор Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», заслужений діяч мистецтв України.

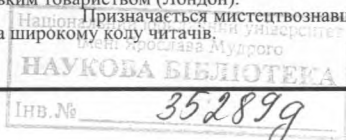
С. Рахманінов та культура України (С. Рахманінов: на зламі століть). Вип. 9: Культура України в умовах глобалізації. Ч. II : Наукові статті учасників IX Міжнародного науково-теоретичного симпозиуму «С. Рахманінов та культура України (С. Рахманінов: на зламі століть). Культура України в умовах глобалізації» / Під ред. кандидата мистецтвознавства, професора Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» Л. М. Трубнікової. – Харків: ФОП Носань В. А., 2012. – 306 с.

ISBN 978-966-372-464-5.

В збірці надруковані наукові статті учасників IX Міжнародного науково-теоретичного симпозиуму «С. Рахманінов та культура України (С. Рахманінов: на зламі століть). Культура України в умовах глобалізації», який було проведено в рамках XIV Міжнародного фестивалю «С. Рахманінов та українська культура» (2012) кафедрою культурології Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Благодійним фондом на честь сім'ї Алчевських, Національною спілкою композиторів України, Національною всеукраїнською музичною спілкою, в співробітництві з Всесвітнім Рахманіновським товариством (Лондон).

Призначається мистецтвознавцям, культурологам, філософам, соціологам, юристам та широкому коду читачів.

© Автори статей, 2012

ЗМІСТ

<i>Лозовой В. О.</i>	Проблеми і суперечності гуманітарного розвитку України в умовах глобалізації..... 6
<i>Бурлука О. В.</i>	Особливості виникнення самоосвіти особистості в антропогенезі 11
<i>Бурова О. К.</i>	Музыка и математика: некоторые аспекты взаимодействия..... 15
<i>Гужва О. П.</i>	Прометеїв вогонь у творчості Венсана Д'енді та Сергія Танєєва 25
<i>Еськова Л. А.</i>	Мудрость античных мистерий и мифов: герменевтический аспект..... 40
<i>Колесніков М. П., Колеснікова А. М.</i>	Духовно-аксіологічні аспекти становлення свідомості особистості в сучасних умовах 55
<i>Костина Л. М.</i>	Изменение ценностной ориентации высшего образования в условиях глобализации 69
<i>Кулинич Н. В.</i>	Еволюція та сучасний стан російського і вітчизняного беккетознавства 73
<i>Лисенко О. А.</i>	Розвиток української юридичної термінології на сучасному етапі 79
<i>Меліхова Ю. А.</i>	Характеристика особистісного потенціалу та спрямованості світогляду, соціально-психологічних настанов діяльності виконавців судових функцій IX—XVI ст..... 88
<i>Немцова В. С.</i>	Живопись Л. Чернова и Е. Яковенко 98
<i>Пивоваров В. М.</i>	Сучасна українська література: здобутки і втрати 115
<i>Разбегіна Н. В.</i>	Відоображення термінів міжнародного права у словниках (до проблеми розрізнення омонімів і полісемантів) 119
<i>Сердюк А. В.</i>	Рихард Вагнер и кинематограф: от Зиберберга до Триера 125

<i>Сідак Л. М.</i>	Чого ми прагнемо сьогодні — свободи чи свавілля?	133
<i>Слюсаренко Т. О.</i>	Юлія Михайлівна Хниченко — яскравий представник середньої генерації бандуристів Полтавської бандурної школи.....	140
<i>Таркова С. А.</i>	Художественно-эстетическое воспитание в творческой лаборатории театральной гостиной «Души прекрасные порывы»	148
<i>Ценко М. Б.</i>	Морально-ціннісні трансформації у сучасному діловому спілкуванні	153
<i>Чернуха А. О.</i>	Інформаційно-культурний дисбаланс культурного простору України	160
<i>Шило А. В.</i>	С. А. Сорин во Франции (1920-е гг.)	172
<i>Шумейко О. А.</i>	Контамінація фразеологічних одиниць як засіб творення комічного	203
<i>Борисова В. І.</i>	Шлюб за законодавством України.....	207
<i>Кучер Л. І.</i>	Оцінка життя, діяльності і творчості Г. Сковороди в ХІХ — ХХ ст.....	223
<i>Коваль О. В.</i>	Метаморфозы современного вербально- визуального синтеза и художественная практика наших дней	232
<i>Скрипчук Г. В.</i>	Основні тенденції висвітлення сучасної історії культури України першого десятиріччя державної незалежності.....	245
<i>Іванова К. Ю.</i>	Договори інноваційного характеру: до постановки питання	262
<i>Елисеєва Е.</i>	Синтез искусств в пространстве исполнительского и искусствоведческого твор- чества (на материале филармонических концер- тов 2011—2012 гг. «Музыка и Живопись. Диалоги»).....	272
<i>Борисов І.В.</i>	Інвестиційна підтримка реалізації інновацій як складова інноваційного процесу	255
<i>Трубнікова Л. М.</i>	Олексій Миколайович Бекетов (життя та творчість в фотографіях і документах).....	278
Відомості про авторів		303